

การพัฒนาแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครไกสอนพมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP MODEL OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
EDUCATION AND SPORT OFFICE, KAYSONEPHAMVIHANE CITY, SAVANNAKHET PROVINCE,
THE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC

มานะจิต วรสุข* อภิสิต สมศรีสุข และ วันเพ็ญ นันทะศรี

Manachit Vorrasuk*, Aphisit Somsrisuk and Wanphen Nanthasri

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 47000 จังหวัดสกลนคร 47000

Program in Education Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: Princetonxi@gmail.com

รับบทความ 23 กันยายน 2562 แก้ไขบทความ 27 ตุลาคม 2562 ตอรับบทความ 7 พฤศจิกายน 2562 เผยแพร่บทความ มกราคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครไกสอนพมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และระยะที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูจำนวน 92 คน ปีการศึกษา 2561 ใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คุณภาพของเครื่องมือมีค่าอำนาจจำแนก 0.43-0.88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬานครไกสอนพมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) ประสิทธิภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. ผลตรวจสอบความเหมาะสมของแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ABSTRACT

The research purposes were to develop and verify the appropriateness of an instructional leadership model of primary school administrators under Education and Sport Office, Kaysonephamvihane City, Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic. The research methodology comprised two phases as follows: Phase I: Developing an instructional leadership model of primary school administrators through analysis of concepts, theories and research related to instructional leadership of school administrators in primary schools, and Phase II: Verifying the model's appropriateness. The sample consisted of school administrators and teachers, yielding a total of 92 participants in the academic year 2018, selected by simple random sampling. The instruments for data collection were a set of 5-level rating scale questionnaires with a discriminative power

ranging between 0.43 - 0.88 and a reliability of 0.98. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows:

1. The development of an instructional leadership model of primary school administrators under Education and Sport Office, Kaysonephamvihane City, Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic comprised four components as follows: 1) Factors affecting instructional leadership; 2) instructional leadership elements, 3) instructional leadership development process, and 4) Effectiveness of instructional leadership.

2. The verification results revealed that the appropriateness of the instructional leadership model of primary school administrators as a whole and in each aspect was at a high level.

Keywords: Model of Academic Leadership, Lao People's Democratic Republic

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดน การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในวันพรุ่งนี้ถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีคามยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทาย และซับซ้อนเป็นการศึกษาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, หน้า 1)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาประเทศเพื่อให้หลุดพ้นจากประเทศด้อยพัฒนาภายในปี พ.ศ. 2565 และเพื่อก้าวไปสู่ระดับสากลและกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของรัฐและพรรค ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ปี พ.ศ. 2568 จึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาและแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและมีทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาในด้านคุณสมบัติศึกษา ปริญญาศึกษา พลศึกษา ศิลปะศึกษา และแรงงานศึกษา เพื่อตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา เพื่อให้ทุกคนได้เข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน ด้านการคุ้มครองบริหาร และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้มีการนำไปเผยแพร่ให้ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์สอนในสถาบันสร้างครู และโรงเรียนประถมศึกษาของสถาบันสร้างครู ได้มีการพัฒนาคู่มือแนะนำในการจัดตั้งปฏิบัติและนำไปใช้ใน ปี พ.ศ. 2553 พร้อมกันนี้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนทุกคนให้ได้เรียนรู้เต็มขีดความสามารถของตนเอง เพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องต่อความต้องการของสังคม มีสุขภาพแข็งแรง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และมีคุณสมบัติที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2555, หน้า 20) แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นแขวงที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดในประเทศ ประมาณร้อยละ 15 ของประชากรทั้งประเทศ เป็นแขวงที่มีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ ประกอบกับข้อมูลจำนวนเด็กในชนบทที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากปัญหาความยากจนและความไม่พร้อมของสถานศึกษาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2553, หน้า 12) จากแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา จึงมีนโยบายให้แผนกศึกษาธิการและกีฬา แขวงสะหวันนะเขต ดำเนินการสร้างโรงเรียนประถมต้นแบบเพื่อสร้างให้นักเรียนเก่งและดีตั้งแต่ชั้นประถมขึ้นไป ดังนั้น บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำสถานศึกษานั้น ๆ การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์อาจจำเป็นต้องอาศัยทักษะทางการบริหาร หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานทั้งงานในหน้าที่ซึ่งที่เป็นของตนเองและที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ในสภาพจริงการบริหารจัดการด้านการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวข้างต้น สาเหตุของการขาด

ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน พอสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนขาดความสนใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งส่วนตัวและด้านปฏิบัติงานในสถานศึกษาไม่มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ไม่สอนงาน ไม่กระจายงาน ไม่เป็นมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผู้บริหารโรงเรียนสั่งงานไม่ตรงความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ผู้บริหารโรงเรียนขาดการยอมรับนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชา 4) ผู้บริหารโรงเรียนไม่ไว้วางใจในความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหรือตัดสินใจทำงานด้วยตนเอง 5) ผู้บริหารโรงเรียนขาดความมั่นคงทางอารมณ์ 6) ผู้บริหารโรงเรียนสั่งการตามคำสั่งของหน่วยเหนือไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้สติปัญญาในการคิดงาน ปัญหาเหล่านี้ ล้วนมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2555, หน้า 13)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำและการบริหารบุคคลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้กระทำหรือจัดกิจกรรมด้านวิชาการ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย การวัดและประเมินผลนักเรียน และครู มนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทีมงาน การจัดการหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรและมาตรฐานวิชาชีพ การนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้งานด้านวิชาการบรรลุผลสำเร็จ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

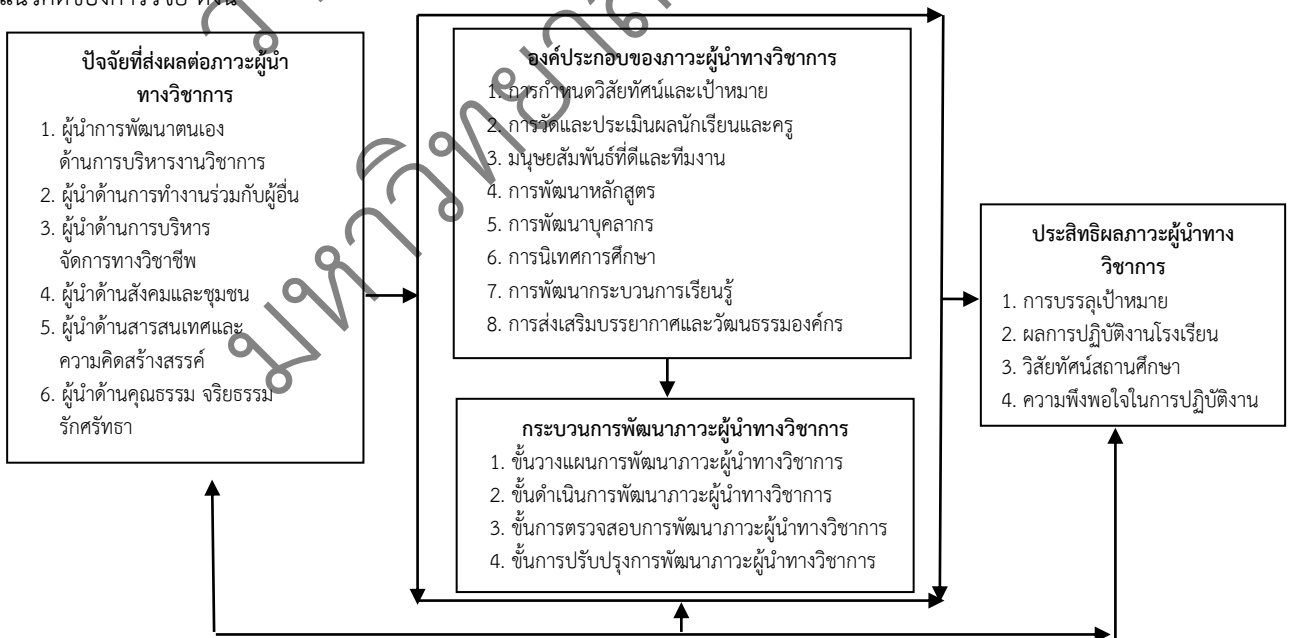
จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำศึกษาการพัฒนา รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสุมพิหาร แขวงสหัสวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนต่อบุคลากรที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่ เพื่อนำผู้ร่วมงานให้ร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรและบรรลุเป้าหมายขององค์กรต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสุมพิหาร แขวงสหัสวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสุมพิหาร แขวงสหัสวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสุมพิหาร แขวงสหัสวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการ และกีฬา นครโกสอนพนวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ผลการประเมินค่าความสอดคล้องคุณภาพของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ถือว่าใช้ได้ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. ระยะที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัย คือ แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการประเมินค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และผลการหาค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.43 – 0.84 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) ผู้นำการพัฒนาตนเองด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ผู้นำด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ผู้นำด้านการบริหารจัดการทางวิชาชีพ 4) ผู้นำด้านสังคมและชุมชน 5) ผู้นำด้านสารสนเทศและความคิดสร้างสรรค์ และ 6) ผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรม

1.2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย 2) การวัดและประเมินผลนักเรียนและครู 3) มนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทีมงาน 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 8) การส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร

1.3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนแผนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) ขั้นตอนตรวจสอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) ขั้นตอนปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

1.4 ประสิทธิภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) การบรรลุเป้าหมาย 2) ผลการปฏิบัติงานโรงเรียน 3) วิสัยทัศน์สถานศึกษา และ 4) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสอนพนวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) ผู้นำการพัฒนาตนเองด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ผู้นำด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ผู้นำด้านการบริหารจัดการทางวิชาชีพ 4) ผู้นำด้านสังคมและชุมชน 5) ผู้นำด้านสารสนเทศและความคิดสร้างสรรค์ และ 6) ผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่ทำให้เกิดผลสำเร็จต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสอนพนวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะต้องมีปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในการบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา เช่น สนง. คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (2553); พัชร พลอยเทศ, (2559); กนกวรรณ เชื้อบ้านเกาะ, (2559); Austin & Reynolds, (1998); Edmonds, (1999) ซึ่งผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการจากนักวิชาการและนักการศึกษา จำนวน 14 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบความถี่เท่ากับ 7 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.00 ได้องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้ 1) ผู้นำการพัฒนาตนเองด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ผู้นำด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ผู้นำด้านการบริหารจัดการทางวิชาชีพ 4) ผู้นำด้านสังคมและชุมชน 5) ผู้นำด้านสารสนเทศและความคิดสร้างสรรค์และ 6) ผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย 2) การวัดและประเมินผลนักเรียนและครู 3) มนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทีมงาน 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 8) การส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากทักษะความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนต่อบุคลากรทางการศึกษาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่เพื่อนำผู้ร่วมงานให้ร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพของของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา เช่น สุขฤทัย จันทรทรงกลด, (2558); Chell, (2001); Louis, (2002); Lashway, (2002); McEwan, (2003); Van Deventer & Kruger, (2003); Sergiovanni, (2004); Alig – Mielcarek & Hoy, (2005); Mary & State Board of Education, (2005); Glickman, (2007); Henderson, (2007); Huber, (2007) ซึ่งผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการและนักการศึกษา จำนวน 28 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบความถี่เท่ากับ 7 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.00 ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย 2) การวัดและประเมินผลนักเรียนและครู 3) มนุษยสัมพันธ์ที่ดีและทีมงาน 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 8) การส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร

3. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนแผนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) ขั้นตอนการตรวจสอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) ขั้นตอนการปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดระบบอย่างต่อเนื่องและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการดำเนินการเพื่อไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยกระบวนการครบวงจร (PDCA) สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา เช่น แนวคิดของหลักการบริหารที่เป็นกระบวนการครบวงจร (PDCA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 10) และ วีรศักดิ์ มุ่งคุณ (2557, หน้า 12) ประกอบด้วย มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) ขั้นตอนตรวจสอบพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

4. ประสิทธิภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) การบรรลุเป้าหมาย 2) ผลการปฏิบัติงานโรงเรียน 3) วิสัยทัศน์สถานศึกษา และ 4) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูและสามารถนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพในโรงเรียน โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจน นำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน ซึ่งบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) มีความรู้และเป็นผู้ดำเนินวิชาการ 2) มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน 3) สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้ง 4) มีวิสัยทัศน์ 5) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6) ใฝ่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 7) รอบรู้ทางการศึกษา 8) ความรับผิดชอบ 9) แสวงหาข้อมูลข่าวสาร 10) รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 11) ใช้นวัตกรรมทางการบริหาร และ 12) คำนี้ถึงมาตฐานวิชาการ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543, หน้า 82-84) สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา เช่น จารุพันธ์ อธิอาวัชกุล, (2553); ภัณฑิรัญ พลดี, (2556); จันทรธิมารัตนโกสม, (2561); Yukl, (2004); Heck & Other, (2006); Jo & Joseph Blas, (2008); Cunningham & Cordeiro, (2009) ซึ่งผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ จากนักวิชาการและนักการศึกษา จำนวน 22 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบความถี่เท่ากับ 7 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.00 ได้องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้ 1) การบรรลุเป้าหมาย 2) ผลการปฏิบัติงานโรงเรียน 3) วิสัยทัศน์สถานศึกษา และ 4) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากการศึกษาผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังมีด้านที่ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น คือ ผู้นำด้านสังคมและชุมชน

1.2 จากการศึกษาวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สามารถนำไปประยุกต์กับผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนในสาธิตารัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.3 จากการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สามารถนำไปจัดทำเป็นคู่มือในการอบรมบุคลากรทางการศึกษาทางด้านวิชาการและภาวะผู้นำให้กับผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสอนพนวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสอนพนวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬา นครโกสอนพนวิหาร แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เชื้อบ้านเกาะ. (2559). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2555). *สรุปรายงานแผนกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา*. แขวงสะหวันนะเขต: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- จารุพันธ์ อธิธาวัชกุล. (2553). *บริหารคนเหนือตำรา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- จันทร์ธิดา รัตนโกสุม. (2561). *การพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภัณฑรัักษ์ พลดี. (2556). *การพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้ภาวะผู้นำทีม*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พัชรี พลอยเทศ. (2559). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(ฉบับพิเศษ), ไม่ปรากฏหมายเลขหน้า.
- วีรศักดิ์ มุ่งคุณ. (2557). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารคุณภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์. ป.ร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อุดม สิงห์โตทอง. (2550). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2545-2559)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุฤทัย จันทร์ทรงกลด. (2558). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ ศค.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การประกันคุณภาพภายใน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). *หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา* ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา. *วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. 30 เมษายน-พฤษภาคม, หน้า 30-32.
- Austin, G. E.; & Reynold, J. D. (1998). *Managing for Improved School Effectiveness: An International Survey*. School Organization. Alig-Mielcarek.
- Cunningham, W.G. & Cordeiro, D.A. (2009). *Educational Administration: A problem-based approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Chell, Jan. (2001). *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership A Summary of Master's Project*. Available : <http://www.ssta.sk.ca/research/>. May 30th, 2017.
- Edmonds, R. (1999). Some schools work and more can. *Social Policy*, 9(1), 28-32.
- Glickman, C. D. (2007). *Super vision and instructional leadership: A developmental Approach*. (7th ed.). Boston: Pearson.

- Huber, D. L. (2007). *Leadership and Nursing Care Management*. (3rd ed.). Philadelphia: Saunders Elsevier.
- Jana M. & W. K.Hoy. (2005). *A Theoretical and Empirical Analysis of The Nature, Meaning, and Influence of Instructional Leadership*. The Ohio State University.
- Lashway, M. (2002). *Blended Learning and sense of community: a comparative analysis with traditional and fully online graduate course*. Available from <http://www.irrodl.org/content/>. May 30th, 2017.
- Louis, K. S. (2002). Changing the culture of school: Professional community, organizational learning, and trust. *Journal of school Leaderships*. p. 16.
- McEwan, E. K. (2003). *7 steps to effective instructional leadership*. California: Corwin Press.
- Sergiovanni, J. and other. (2004). *Educational Governance and Administration*. (3rd ed.). Baston: Allyn and Bacon.
- Van Deventer, I., & Kruger, A. G. (2003). *An educator's guide to school management skills*. Pretoria: Van Schaik
- Yukl, G. A. (2002). *Leadership in Organization*. (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี